

Motion

1984/85:2465

Margaretha af Ugglas m. fl. Förbättrad barnomsorg

Ingenting kan ersätta familjen som en trygg uppväxtmiljö för barnen. Barnens trygghet har dock alltför ofta åsidosatts för andra intressen. Dagens småbarnsföräldrar lever ofta under starkt pressade förhållanden. Ett stort problem är hur de skall kunna förena sin strävan att ge barnen bästa möjliga uppväxtförhållanden med bibehållen ekonomisk trygghet och självständighet för familjen.

Det kan konstateras att hushållens levnadsstandard snabbt har försämrats. De som drabbats hårdast är barnfamiljerna. Situationen kännetecknas dels av ett högt skattetryck som skapar ett stort beroende av bidrag för försörjningen, dels av att fler och fler – på grund av kraftiga marginaleffekter – inte kan påverka sin levnadsstandard genom eget arbete. Den ekonomiska handlingsfriheten begränsas. Vi kallar detta den nya fattigdomen.

Barnomsorgen utanför hemmet skall ses som ett komplement till familjens omsorg. Det är därför viktigt att den inte är ensidigt styrd utan ger möjlighet åt föräldrar och barn att själva välja den omsorgsform som passar dem bäst.

I dag har statsbidragen en styrande funktion som försvårar och förhindrar tillskapandet av enskilda barnomsorgsalternativ. Det föreligger i dag inga möjligheter för olika huvudmän och verksamheter att arbeta på samma villkor inom barnomsorgen. Det kan dessutom tilläggas att statsbidragen är utformade så att heltidsomsorg gynnas på deltidsomsorgens bekostnad. Enligt vår uppfattning måste de nuvarande statsbidragsreglerna ändras. Dagens statsbidrag leder till en ensidig styrning mot kommunalt driven barnomsorg på heltid.

Samma statsbidragsbelopp bör utgå till varje barn som åtnjuter någon form av omsorg utom hemmet. Detta kommer att öka valfriheten mellan olika omsorgsformer för småbarnsfamiljerna. I Stockholms stad med en mycket stor del av barnen i någon form av barnomsorg utom hemmet bör möjligheterna till alternativa omsorgsformer bli större. Moderata samlingspartiet vill satsa mera på alternativa omsorgsformer och enskilda daghem, mindre på den ensidiga utbyggnaden av de kommunala daghemmen.

Valfrihet är viktigt. Inte minst gäller detta i frågor som handlar om vård eller omsorg av skilda slag. Barnomsorgen är absolut inte något undantag. Barn har olika behov. Den barnomsorg som i dag erbjuds passar inte alla barn. Önskemål från etniska och religiösa minoriteter, från föräldrar om särskilda pedagogiska former etc. kan inte tillgodoses inom den kommunalt drivna barnomsorgen. Dessa grundläggande fakta bör ligga till grund för planeringen och utbyggnaden av samhällets insatser på barnomsorgsområ-

det. Det borde vara en självklarhet att föräldrar och barn skall kunna välja den omsorgsform som passar dem bäst. Detta bör även innefatta valfrihet mellan kommunalt eller enskilt drivet daghem/fritidshem.

Familjens valfrihet när det gäller barnomsorg är i dag begränsad. Stora resurser saknas på den kommunalt drivna barnomsorgen vid framför allt daghem. Allt mindre resurser blir över till alternativa former. Alternativen består i dag främst av deltidsförskolor (lekskolor) som långsamt håller på att försvinna, trefamiljssystem och familjedaghem. Några ansträngningar att bygga ut verksamheten med trefamiljssystem har dock aldrig gjorts trots att den är uppskattad av föräldrar och barn. Även när det gäller familjedaghemmen är intresset för utbyggnaden liten.

Exemplet Stockholm

Stockholm har ca 651 000 invånare. Antalet barnfamiljer är ca 64 000. Detta innebär att ca 14 % av hushållen i Stockholm är barnfamiljer. Antalet barn mellan 0 och 12 år uppgår till ca 74 000, varav ca 42 000 är förskolebarn i åldern 0–6 år och ca 32 000 är skolbarn i åldern 7–12 år.

Den kommunala barnomsorgen har byggts ut kraftigt. I jämförelse med andra kommuner ligger Stockholm mycket väl till. Barnomsorgen i staden utgörs av förskola i form av daghem och deltidsförskolor, fritidshem för skolbarn samt familjedaghem och trefamiljssystem. Därtill kommer barnvårdarverksamhet vari bl. a. ingår hjälp med avlösare för familjer med handikappade barn. Under sommaren ordnas dessutom heldygnsoomsorg i feriehem och på sommargårdar, främst för barn i skolåldern. Sammanlagt uppgår antalet platser inom barnomsorgen till ca 48 500. Antalet inskrivna barn i daghem, fritidshem och familjedaghem är i procent av det totala antalet barn mellan 0 och 6 år 64,6 % och mellan 7 och 12 år 45,9 %. Beläggningen vid daghemmen i Stockholm varierar mellan de olika distrikten och även inom distrikten, mellan ca 90 och 100 %. Närvarostatistiken visar dock – helt naturligt – på lägre siffror. Beträffande fritidshemmen är beläggningen lägre.

Av den kommunala barnomsorgen utgörs ca 78 % av plats i daghem och fritidshem och ca 22 % av plats i familjedaghem, trefamiljssystem samt deltidsförskolor.

Kostnaderna inom den kommunala barnomsorgen

Kostnaderna för olika barnomsorgsformer är följande: (enligt budget för 1984 för Stockholms stad)

(Nettokostnaden är bruttokostnaden minus statsbidrag och barnomsorgstaxan)

Daghem

Bruttokostnad per plats	54 846
Nettokostnad per plats	23 764

Deltidsförskolor

Bruttokostnad per plats	14 146
Nettokostnad per plats	13 571

Fritidshem

Bruttokostnad per plats	30 034
Nettokostnad per plats	17 056

Familjedaghem inkl. trefamiljssystem, förskolebarn

Bruttokostnad per inskrivet barn	30 708
Nettokostnad per inskrivet barn	12 089

Familjedaghem inkl. trefamiljssystem, skolbarn

Bruttokostnad per inskrivet barn	21 598
Nettokostnad per inskrivet barn	9 606

Statsbidragen inom barnomsorgen kan kort sammanfattas enligt följande.

Daghem i kommunal regi

22 000 kr. per barn heltid
 11 000 kr. per barn deltid
 30 000 kr. per årsanställd
 6 000 kr. för vart tionde barn (för att klara ökade kostnader för barn med särskilda behov)

Fritidshem i kommunal regi

7 000 kr. per barn
 30 000 kr. per årsanställd

Familjedaghem

15 000 kr. per barn, heltid
 7 500 kr. per barn, deltid

Statsbidragsreglerna innebär att statsbidraget till daghem blir ungefär dubbelt så stort i kronor räknat som bidraget till familjedaghemmen – en klar styrning mot omsorg på institution. För att få fullt statsbidrag krävs en närvarotid av mer än sju timmar per dag mot tidigare fem timmar per dag.

För alternativa barnomsorgsformer. Obs. upptagna i den *kommunala barnomsorgsplanen*

22 000 kr. per plats
 11 000 kr. per plats halvtid
 30 000 kr. per avdelning

Det kommunala bidraget för barnomsorgsplatser i alternativa former upptagna i den kommunala barnomsorgsplanen uppgår till ca 500 kr. per plats.

Den kommunala daghemstaxan täcker ungefär 8% av vad en plats egentligen kostar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att samhället subventionerar en daghemsplats i Stockholm med ca 50 000 kr. En familj som har två barn på daghem tar emot en skattefri subvention på närmare 100 000 kr. per år. Vi konstaterar att stödet till småbarnsfamiljerna är godtyckligt eftersom det endast tillfaller de familjer som *vill* eller *kan utnyttja* den kommunala barnomsorgen. De familjer som inte får daghemsplats eller plats i familjedaghem/trefamiljssystem förlorar inte bara subventionen utan måste även – på egen bekostnad – själva lösa sin barnomsorg. Detta kan exempelvis ske genom att någon av föräldrarna är hemma, släktingar ställer upp eller genom privat "barnflicka". Effekten av dagens barnomsorgsstöd är att hushållen styrs mot barntillsyn utanför hemmet, i framför allt kommunal regi.

Det finns i dag familjer med förskolebarn, där en förälder vårdar barnet/barnen i hemmet, som för sitt uppehälle måste få socialbidrag. Det är orimligt med ett skattesystem som får sådana konsekvenser. En familj måste kunna leva på en inkomst.

Dagens system är orättvist. Det minskar valfriheten för föräldrarna. Det krävs exempelvis i dag en årsinkomst på minst 150 000 kr. för att kunna försörja en hemmavarande förälder och två barn. Vi måste få ett system som innebär att subventionen frikopplas från omsorgsform och prissättning. Hushållen får själva välja den barnomsorg som ger dem själva den största tillfredsställelsen. Härigenom uppstår en välfärdsvinst utan merkostnad.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till nya statsbidragsregler för barnomsorgen i enlighet med i motionen anförda krav.

Stockholm den 23 januari 1985

MARGARETHA AF UGGLAS (m)

ELISABETH FLEETWOOD (m) FILIP FRIDOLFSSON (m)

LENNART BLOM (m) GÖRAN ERICSSON (m)

BARBRO NILSSON (m)

i Visby